

Tradycje antyczne i biblijne

dr Krzysztof Gajewski

Hiob

Hiob

Hiob

- ▶ *Żył w ziemi Us człowiek imieniem Hiob. Był to mąż sprawiedliwy, prawy, bogoboyny i unikający zła. Miał siedmiu synów i trzy córki. Majętność jego stanowiło siedem tysięcy owiec, trzy tysiące wielbłądów, pięćset jarzm wołów, pięćset oślic oraz wielka liczba służby.*

Hi 1, 1-2

- ▶ Albrecht Dürer, Hiob i jego żona, 1504

Księga Hioba

- ▶ Biblia hebrajska — Pisma
- ▶ Biblika katolicka — literatura mądrościowa (dydaktyczna)

Kompozycja Księgi

Kompozycja ramowa

- ▶ Rama — archaiczna opowieść (prozą)
- ▶ Środek — dialogi Hioba z trzema przyjaciółmi, hymn o mądrości, mowy Elihu, teofania

Chronologia

Księga Hioba powstawała kilkuetapowo:

- ▶ Prolog (1–2) i epilog (42,7–17) — X–IX w. pne. (pierwotnie tworzyły całość)
- ▶ Monologi i dialogi — V w., Hymn o Mądrości (28) — IV–III w. (niewola babilońska)
- ▶ Jej autor zdradza znajomość prorocत्व Jeremiasza, Księgi Ezechiela, Księgi Psalmów i Księgi Przysłów

Corrado Giaquinto Szatan przez Bogiem, 1750

- ▶ *Zdarzyło się pewnego dnia, gdy synowie Boży udawali się, by stanąć przed Panem, że i szatan też poszedł z nimi. I rzekł Bóg do szatana: «Skąd przychodzisz?» Szatan odrzekł Panu: «Przezierzałem ziemię i wędrowałem po niej».*

Hi 1, 6–7

Mówi Pan do szatana: «A zwróciłeś uwagę na sługę mego, Hioba? Bo nie ma na całej ziemi drugiego, kto by tak był prawy, sprawiedliwy, bogobojny i unikający grzechu jak on».

Hi 1, 8

*Szatan na to do Pana: «Czyż za darmo Hiob czci Boga?
Czyż Ty nie ogrodziłeś zewsząd jego samego, jego domu i całej
majątności? Pracy jego rąk pobłogosławiłeś, jego dobytek na ziemi
się mnoży.*

*Wyciągnij, proszę, rękę i dotknij jego majątku! Na pewno Ci w
twarz będzie złorzeczył».*

Hi 1,8–11

Rzekł Pan do szatana: «Oto cały majątek jego w twej mocy. Tylko na niego samego nie wyciągaj ręki». I odszedł szatan sprzed oblicza Pańskiego.

Hi 1,11–12

William Blake, Szatan porażający Hioba wrzodami, 1826

- ▶ *Odszedł szatan sprzed oblicza Pańskiego i obsypał Hioba trądem złośliwym, od palca stopy aż do wierzchu głowy. [Hiob] wziął więc skorupę, by się nią drapać siedząc na gnoju. Rzekła mu żona: «Jeszcze trwasz mocno w swej prawości? Złorzec Bogu i umieraj!»*

Hi 2,7-9

*«Nagi wyszedłem z łona matki
i nagi tam wrócę.
Dał Pan i zabrał Pan.
Niech będzie imię Pańskie błogostawione!»*

Hi 1,21

*Dlaczego nie umarłem po wyjściu z łona,
nie wyszedłem z wnętrzości, by skonać?
Po cóż mnie przyjęły kolana
a piersi podały mi pokarm?*

Hi 3,11–12

*Gdzieś był, gdy zakładałem ziemię?
Powiedz, jeżeli znasz mądrość.
Kto wybadał jej przestworza?
Wiesz, kto ją sznurem wymierzył?
Na czym się słupy wspierają?
Kto założył jej kamień węgielny
ku ucieście porannych gwiazd,
ku radości wszystkich synów Bożych?*

Hi 38,4-7

*I Pan przywrócił Hioba do dawnego stanu (...)
Przyszli do niego wszyscy bracia, siostry i dawni znajomi (...) i
pocieszali go z powodu nieszczęścia, jakie na niego zesłał Pan.
Każdy mu dał jeden srebrny pieniądz i jedną złotą obrączkę.*

Hi 42,10-11

William Blake, Hiob z rodziną odzyskujący dobrobyt, 1821

- ▶ *A teraz Pan
błogosławił Hiobowi,
tak że miał
czternaście tysięcy
owiec, sześć tysięcy
wielbłądów, tysiąc
jarzm wołów i tysiąc
oślic.
Miał jeszcze siedmiu
synów i trzy córki.
(...) I żył jeszcze Hiob
sto czterdzieści lat, i
widział swych
potomków - w całości
cztery pokolenia.
Umarł Hiob stary i
pełen lat.*

Hi 42,12-16

Problematyka filozoficzna i teologiczna

- ▶ Unde malum?
- ▶ Problem zła i problem cierpienia
- ▶ Bóg nie zawsze nagradza sprawiedliwych i karze występnych
- ▶ Intencja i skutek w ocenie moralnej

Hiob w literaturze

- ▶ *Pańska ręka mię dotknęła,
Wszystkę mi radość odjęła.
Ledwie w sobie czuję duszę
I tę podobno dać muszę.
(...)
Oczu nigdy nie osuszę
I tak wiecznie płakać muszę.
Muszę płakać; o mój Boże,
Kto sie przed Tobą skryć może?*

Kochanowski, Tren XVII

Hiob w literaturze

- ▶ *Wiódtę swój żywot tak skromnie,
Że ledwie kto wiedział o mnie,
A zazdrość i złe przygody
Nie miały mi w co dać szkody.*

*Lecz Pan, który gdzie tknąć widzi,
A z przestrogi ludzkiej szydzi,
Zadał mi raz tym znaczniejszy,
Czymem już był bezpieczniejszy.*

Kochanowski, Tren XVII

Hiob w literaturze

- ▶ *W najwyższej sferze niebios mieścił się wytworny bar, gdzie Jehowa zwykł wysłuchiwać sprawozdań z ziemi od swoich wysłanników i gdzie także Szatan się zjawiał. (...) Jehowa siedział tam razu pewnego popijając swój ulubiony napój: solankę ciechocińską. Wszedł Szatan i skinąwszy lekko głową poprosił barmana o koniak. Przez chwilę palii papierosa oparty o kontuar i niby przez nieuwagę puszczał kłęby gryzącego dymu w twarz Jehowy, który krztusił się, czerwony ze złości*

Leszek Kołakowski, Job czyli Antynomie cnoty

Hiob w literaturze

- ▶ *Jest mnóstwo morałów wynikających z całej tej historii, (...) tak na przykład morał, iż należy zrewidować przysłowie głoszące, że gdzie się dwóch kłóci (np. Jehowa z Szatanem), tam trzeci korzysta; (...)*
Morał czwarty: wierność jest cnotą sprzeczną wewnątrz, bo uprawiana dla nadziei korzyści przestaje być cnotą, a uprawiana dla niej samej często każe się godzić na zło, a więc również cnotą być przestaje.

Leszek Kołakowski, Job czyli Antynomie cnoty

Hiob w literaturze

- ▶ Anna Kamieńska, Drugie szczęście Hioba, 1974